

Remissvar Klimatdeklaration för byggnader (Ds 2020:4)

Diarienummer: Fi2020/00475/BB

Samhällsbyggarna är en förening för de som är engagerad i att utveckla, bygga och förvalta vårt framtida samhälle och inte minst med hållbarhet som fokus. Vi är en branschövergripande ideell nätverksorganisation med cirka 5 000 medlemmar. Vad som gör Samhällsbyggarna unika är vår bredd med spetskompetenser inom samhällsbyggnadsområdets alla delar.

Sammanfattning

Vi är positiva till att klimatdeklarationer för byggnader föreslås bli lag. Vi tycker dock inte att förslaget skapar tillräckligt mycket drivkraft till förändringar. Brist på drivkraft gör att vi tappar fart och det är just fart vi behöver för att lyckas med klimatomställningen i tid.

Vi vill trycka på att följande viktiga principer för lagstiftningen behöver uppfyllas.

- 1) Klimatpåverkan från byggsektorn behöver reduceras kraftfullt och skyndsamt för att utvecklingen ska vara i linje med Parisavtalet. Förslagen lagstiftning måste av denna anledning införas med kortast möjliga tidshorisont och med störst möjliga faktiska effekt i form av minskat klimatavtryck.
- 2) Kraven i den nya lagstiftningen behöver både omfatta sektorns största utsläppskällor samt adressera och driva den process som möjliggör en omställning - cirkulär ekonomi.
- 3) Kraven bör utformas efter principerna resultat, tydlighet och uppföljningsbarhet. För att säkerställa rättvisa spelregler och konkurrensneutralitet är uppföljning och kontroll av deklarationernas kvalitet av stor betydelse.

Krav på klimatdeklaration vid uppförande av byggnader

Klimatdeklaration blir ett krav för att få slutbesked

Synpunkten avser att förslag om att slutbeskedet bedöms vara en lämplig tidpunkt att som senast lämna in klimatdeklarationen (s 36-37) samt en senare formulering om att nyttan med klimatdeklarationen går förlorade om de inte ligger till grund för överväganden av reduktionsåtgärder under byggprocessen (s 37)

Kravet på att genomföra och upprätta en klimatdeklaration bör kompletteras med ett krav på upprättande av en klimatkalkyl i ett tidigare skede för att tydligare styra mot att byggherren genomför reduktionsåtgärder under projekterings- och byggskedet. Vi bedömer risken stor att den önskade effekten som beskrivs uteblir så som förslaget är redovisat.

Kravet som det nu är utformat, riskerar att upprättas efter det att byggnaden står klar eller när alla förutsättningar är låsta och väsentliga val är gjorda. Även om klimatdeklarationen inledningsvis avser att öka medvetenheten och kunskapen om klimatpåverkan inom byggandet genom att identifiera, kvantifiera och räkna på klimatpåverkan, bör det uppmuntras att i ett tidigt skede arbeta med klimatdeklarationen som ett styrmedel för minskad klimatpåverkan. Om man arbetar med klimatkalkylen som det är tänkt, dvs i tidig projektering, bör ett sådant krav inte bli administrativt betungande.

Klimatdeklarationen skapar förutsättningar för att ställa krav på byggnaders klimatpåverkan. *Synpunkten avser att klimatdeklarationen på sikt ska kunna användas till att ställa minimikrav ur ett livscykelperspektiv (s 38).*

Det bör redan nu fastställas att minimikrav och skärpningar kommer införas samt när i tiden. Det gäller även kring hur omfattningen av byggnader som omfattas av lagen bedöms förändras samt ingående delar i deklARATIONEN.

Omställningen av branschen är omfattande och tiden är förhållandevis knapp, därför får inte utredningar och studier fördröja införandet av åtgärder. Alla aktörer i branschen efterfrågar förutsägbara och stabila regelverk.

När det gäller att minska utsläppen av växthusgaser för att minimera klimatförändringarna är det svårt att ha alla fakta och en helhetsbild över vilka åtgärder som leder till rätt effekt eftersom konsekvenserna är svårkvantifierade och kunskapen många gånger inte är tillräcklig. Utredningar och studier kommer att behövas för att fatta rätt beslut om nivåer och detaljkrav. Men förändringstakten behöver hållas hög samtidigt som förutsättningarna för aktörerna i branschen att förbereda sig inför förändringar i regelverken bör maximeras.

Klimatdeklarationens innehåll och omfattning

Genomförande av klimatdeklaration bör inledas i ett tidigt skede

Synpunkten avser jämförelsen med hur en ekonomisk kalkyl inleds tidigt och förfinas genom processen och att klimatkalkylen föreslås hanteras lika och överläts till en entreprenör som färdigställer och uppdaterar den under byggprocessen till färdig byggnad. (s 40)

Vi håller med om att synsättet och hanteringen vore eftersträvansvärt men anser inte att förslaget kommer bidra till att detta sker. Eftersom förslaget innebär ett informationsstymedel som bara behöver upprättas en gång finns det inget i själva lagförslaget som skapar drivkrafter för att göra jämförande analyser och förfinande av kalkylen. Det är där en tydlig skillnad mot en ekonomisk kalkyl där det finns starka incitament för byggherren och entreprenören att ständigt bevaka och uppdatera kalkylen.

Vilka uppgifter som klimatdeklarationen ska innehålla

På sidan 41 lyfts att vissa tekniska uppgifter kan vara relevant så som periodiskt underhåll och tekniska livslängder för olika delar av byggnaden.

Vi håller med och vill understryka att det är viktigt att denna information inkluderas i deklARATIONERNA. KlimatdeklARATIONERNA behöver, förutom förmedla information om byggnaders klimatavtryck, även möjliggöra förmedlande av information som indirekt möjliggör minskat avtryck i form av exempelvis livslängd och demonterbarhet för byggdelar, andelar av återvunnen råvara, återbruk av produkter eller komponenter, biogen kolinlagring, nettoöverskott av lokalproducerad el/värme och lösningar för delandekonomi. En sådan del av klimatdeklARATIONEN (Carbon Handprint) möjliggör en marknadsdriven utveckling av cirkulär ekonomi inom byggsektorn och görs med fördel till en frivillig del av deklARATIONEN.

Mått på klimatpåverkan

Synpunkten avser att i klimatdeklARATIONEN ska beräknad klimatpåverkan anges i kilogram koldioxidekvivalenter per kvadratmeter.

Beräkningar bör göras både på uppvärmd yta ($m^2 A_{temp}$) och bruttoarea BTA för byggnaden så att konstruktioner med långtgående energieffektiviseringar t.ex. passivhus inte missgynnas p.g.a. klimatskärmens tjocklek. Det är också nödvändigt att kunna jämföra flerbostadshus med och utan garage. Redovisning bör

därför göras med mörk respektive ljus BTA. Garage påverkar utsläppen av växthusgaser påtagligt och bör därför särredovisas.

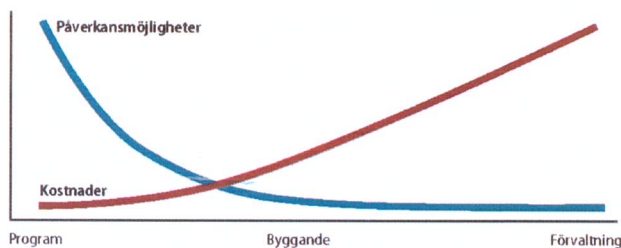
Anledningen till att det är viktigt att kunna jämföra byggnaders klimatkalkyler med varandra (och inte bara kalkyler för samma byggnad med olika materialval) är för att den frivilliga ambitionsnivån att ”gå före” ska bli möjlig att stimulera. För att kunna ”gå före” är det viktigt att det då kan jämföras och redovisas på ett sådant sätt.

Vilka delar av en byggnads livscykel som ska ingå

Det är viktigt att inte bortse ifrån effekter av minskade eller ökade underhållsåtgärder i förvaltningskedet till följd av valda installationer och material i produktions skedet.

Tydlighet och spårbarhet vid överlämnandet till förvaltningsledet bör underlättas för att stimulera återvinningsbranschen till återbruk av främst byggmaterial. Klimatdeklarerade inbäddade material bör därför märkas och fragmenteras enligt BSAB 2.0/CoClass t.ex. ton gips bestående av följande klassificeringar.

Eftersom en byggnads kostnader kan fördelas över hela dess livslängd där användningsskedet är 50-100 gånger större än produktionskostnaden är det för en byggherre mer intressant med byggnadens klimatpåverkan över dess livslängd. Klimatdeklarationen bör även bedömas utifrån byggherrens gestaltningskrav i ett tidigt skede då påverkansmöjligheten är som störst för byggnadens framtida kostnader.

Figur: Byggprocessen värdekedja <http://www.byggledning.eu/>.

Vi tillstyrker förslaget att driftenergin initialt inte inkluderas i klimatdeklarationen. Däremot är det viktigt att även framåt fokusera på en låg klimatpåverkan under driftskedet så att vi inte riskerar suboptimeringar. Huruvida även energianvändningen i driftskedet bör ingå i själva klimatdeklarationen måste utredas noggrant innan det eventuellt kan införas i deklARATIONERNA.

Vi har följande argument för varför inte driftenergin ska omfattas initialt:

1. Klimatvärderingen av energibärarna el och fjärrvärme, som är väsentliga för driftskedet, är förknippade med många mer eller mindre konsekventa antaganden gällande systemgränser, allokeringmetoder, mm.
2. Det finns stor osäkerhet förknippad med klimatpåverkan i driftskedet, i och med att beräkningarna måste baseras på prognoser för hur energisystemet kan komma att utvecklas.
3. För utvecklingen av elsystemet och fjärrvärmesystemen, som är väsentliga för driftskedet, finns redan ett flertal regelverk och styrmedel.

Eftersom antalet underlag som byggbranschen ska ta fram ökar så bör det i samband med införandet av klimatdeklarationer för byggnader göras en översyn om det finns samordningsvinster mellan energideklarationer och klimatdeklarationer med avseende på byggnadens användningsskede för att skapa incitament till förbättringar av anläggningens tekniska status, miljöklassificeringssystem och underhållsplanering.

Undantag från kravet på klimatdeklaration

Vi anser att det *inte* ska finnas undantag för tillfälliga byggnader samt industrianläggningar och verkstäder. Det är viktigt att skapa så stora drivkrafter som möjligt för att klara klimatomställningen i den takt som krävs. Vi ser en risk att drivkrafterna blir för låga med dessa undantag från kraven.

När det gäller tillfälliga byggnader står klimatpåverkan från produktionsfasen för i princip all klimatpåverkan under livsbyggnads cykeln eftersom driftsfasen blir kort. Det blir då extra viktigt att synliggöra klimatpåverkan från produktion för dessa byggnader. Om de tillfälliga byggnaderna är modulbyggnader, som t ex baracker eller byggbodar, bör de å andra sidan vara lätta att genomföra en klimatdeklaration på då alla moduler kan återanvändas på ny plats, samt att de ofta är likadana. Kalkylen bör då kunna användas för många tillämpningar utan större extra arbete. Arbetet för en sådan blir då minimalt totalt sett.

Vi ifrågasätter även att industrianläggningar och verkstäder ska undantas från kravet. I princip alla byggnader som byggs har ett ändamål i åtanke, och byggnaden utformas därmed för att tillgodose det ändamålet. Det gäller verkstäder och industrilokaler lika mycket som sjukvårdsbyggnader eller bostäder. Alla de nämnda byggnaderna har stora variationer i användande och förutsättningar från varandra.

Vilka delar av byggnaden som ska ingå i deklARATIONEN

Klimatdeklarationen bör även omfatta markarbeten, grundläggning och installationer.

Installationerna utgör en stor del av klimatpåverkan (upp till ca 20-30%). Att inte redan från början ta med installationer kommer försvåra möjligheten att nå de nationella målen inom utsatt tid.

Vilken typ av data som ska ligga till grund för beräkningen i deklARATIONEN

Det är viktigt att det på föreskriftsnivå tydligt preciseras vilka specifika produkttyper och i vilken omfattning de ska ingå i beräkningen i deklARATIONEN. Det är viktigt att det inte blir skillnad i vilken ambition byggherren har. Alla måste ta med samma byggnadsdelar för att deklARATIONEN ska kunna ligga till grund för jämförelse och marknadskrafters framdrift på frivilliga kravnivåer.

Synpunkten avser förslaget att det ska vara möjligt att använda både generiska som specifika data vid beräkning av byggnadens klimatpåverkan (s 45).

Vi uppmanar till att noga reflektera och optimera för de marknadskrafter som lagförslaget förväntas påverka främst. Det finns motsättningar i detta med att kunna använda både generiska och specifika data vid beräkning.

De två varianterna fyller olika funktion och kommer skapa olika spelregler för ”marknaden”. Generiska data är användbara för tex fastighetsägare, byggherrar, konsulter, arkitekter, m fl som vill förstå generell påverkan från generella val. Lämpar sig antingen på den stora produktnivån ”byggnad” eller i tidigt skede för att göra tillräckligt bra inriktningar i fortsatt projektering.

De detaljerade uppgifterna som är kvalitetssäkrade och gällande för enskilda produkter och komponenter är viktiga om aktörerna i ”byggproduktbranschen” ska kunna driva utvecklingen på affärsmässig grund. De behöver då profilera sig och kunna jämföra sig mot andra produkter som bättre. Deras incitament att skapa bra produkter syns inte om alla skulle använda sig av generiska data.

Troligtvis behövs en sund mix av dem, frågan blir väl vem som ansvarar för var vilket krav ställs?

Det är viktigt att sortera ut vilken åtgärd man vill att förslaget ska leda till och matcha upplägget så att det leder till det. Det kanske är rätt att staten gör det möjligt att välja – men samtidigt är det mycket i förslaget som bygger på en förväntan att andra aktörer ska driva utvecklingen genom marknadskrafter och frivilliga kravsystem så som certifieringssystem. Om så är fallet gäller det ju att veta att förslaget stödjer just de marknadskrafterna man tänker sig.

Men förslaget kan också fungera bra för det så som det är formulerat, under förutsättning att andra tar vid och fyller ut med fler regler. T ex att det i certifieringssystemen ställs krav på att använda EPD:er etc. Det som händer då är dock att det blir ”särkrav” på marknaden ändå, vilket många brukar vilja motsätta sig för att det inte ska bli för kostnadsdrivande.

Så länge inga kravnivåer finns satta i lagen om klimatdeklaration så spelar sådant här mindre roll, men det gör också att lagen får mindre påverkan på verkligt utfall.

Kostnader och andra konsekvenser

”Förslaget bedöms öka branschens kunskap om byggnaders klimatpåverkan under byggprocessen. Klimatdeklarationen bedöms skapa förutsättningar för att åtgärder som syftar till att minska klimatpåverkan kan vidtas och på sikt leda till att utsläppen från byggsektorn minskar”

”Kravet bedöms leda till att kunskapen i branschen avseende klimatpåverkan i byggprocessen ökar. Detta bedöms i sin tur förbättra förutsättningarna för marknadens aktörer att välja produkter och lösningar med mindre klimatpåverkan”.

Vi bedömer att förslaget inte kommer att leda till något större förändrat beteende så länge det inte finns tydligare kravnivåer på vilken klimatpåverkan en byggnad maximalt får ha. Det behöver finnas starka drivkrafter för att minimera klimatpåverkan.

Det finns möjlighet för frivilliga aktörer att ställa egna krav, vilket underlättas genom lagförslaget. Men det skulle behövas tydlighet i när skarpa lagkrav på klimatpåverkan kommer att komma för att hela branschen ska ta denna lärdomstid på allvar och nyttja den.

Konsekvenser för samhällsekonomi och miljö

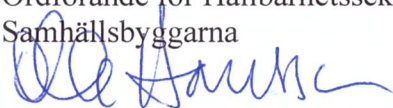
Sidan 71-72

Konsekvensanalysen använder skuggpriset på CO2 vilket verkar rimligt men minskningen på 10-20 påverkan på CO2 utsläppen kunde kanske ha beskrivits lite mer i detalj. Värdet är stort i förhållande till beräknade kostnader för klimatdeklarationsarbetet men fördelningen av hur nyttan och kostnaderna fördelas på olika intressenter kunde belysts mer.

Konsekvenser för företag

Beträffande Boverkets kostnadskalkyl för att ta fram deklarationen är vi tveksamma till den låga siffran. Sannolikt har ni inte kalkylerat med byggherrekostnaderna. Någon ska ta fram underlaget till konsulten.

Ordförande för Hållbarhetssektionen
Samhällsbyggarna

Olle Hansson